

Siyasi söylemin güncel biçimleri ve öznel etkileri¹

Özge Soysal*

Dünyada, özellikle de ülkemizde giderek daha da artan bir vahete bürünen savaş, şiddet ve dini radikalleme ortamı artık sadece korkuyla, kaygıyla ya da dehetle tanıklık ettiğimiz değil, her birimizi yaamlarımızın ta kendisinde, yaşamı sürdürmeyi algılama ve anlamlandırma biçimlerimizde doğrudan etkiler hale geldi. Bu da bizim, insani bilimler ve ruh sağlığı alanlarında çalışanlar olarak belki de şimdiye değin hiç olmadığı kadar önemle, psikanalizin ne sürdüğü ve yüzyılı aşkın bir süredir gelitirmekten vazgemedii insan-özne olmanın temel koşulu olan insanileme kuramını ele almamızı kaçınılmaz kılıyor. Çünkü değişen toplumsal ve ekonomik yapılar, her gün bir yenisini üretilen bilgi teknolojilerine ve kresellemeyle birlikte gelen yeni alternatiflere rağmen, insan yavrusunu diğer canlılardan ayıran en temel ıstırabı ve kaygısı halen geçerliliğini korumakta. Üstelik de onca vaatler ve yeni çözümler öneren yeni terapi teknikleri, uzman ve guru söylemleri, otonom olmamız için sunulan ileri teknik aygıtlar dahil, var olmanın bu temel ıstırabını onarabilmi gözükmemektedir.

İnsan yavrusunun doduu andan itibaren yaşamını srdrebilmekle ilgili biyolojik yetersizliği ve yaşamak için onu evreleyenlere, özellikle de yaşamın ilk evrelerinde annesine muhtaç oluu, diğer canlı türlerinden farklı olarak insan varlığının doğar domaz birden çok karmaayı deneyimlemesine sebep olur. Bunlardan ilki hiçbir anne sütünün, yaşamla birlikte doğan bu temel insani kaygının ve huzursuzluun sebebi olan olgunlamamılıı telafi etmeye yetmediği gerçeğidir. Bununla birlikte, yeni doğanın daha ilk aylarından itibaren fark ettiği insana has bir özgünlük vardır: annesinin bakımına ve geli-gidilerine eşlik eden sözcükler. Bu da seslerin ve hecelerin ritmini, tekrarlarını, vurgularını keşfeden insan yavrusunu en erken zamanlarından itibaren ilk muhatabı olan ötekiyle ilikilenmeye, ona aırda bulunmaya iter. Öteki de varlığı ve yokluğu arasındaki beliri ve kaybolularıyla tamamlanmamış bir öznedir ve elinde bu temel insani ıstırabı hem zemediinin hem de çözme girişiminin bir göstergesi olarak yalnızca sözcükler vardır. Sözcükler eksikliğin bir temsili olduklarından, atılım verildikleri her defasında eksikliği ve kaybı kaçınılmaz olarak yeniden üreteceklerdir. Bunun anlamı konuşan varlığın hem nesnenin gerçeğine doğrudan eriimden vazgetii, hem de artık onu tamamlayacak olanı ötekiden sözcükler aracılığıyla talep edebilme imkanına sahip olduğudur. İnsan yavrusunun ötekiye yönelttiği aırının yine öteki tarafından bir talep olarak duyulmasıyla sözcüklerin dünyasına girişi, bundan böyle onu potansiyel bir özne olarak konumlayacak olan simgesel öteki'nin ruhsallıktaki kaydını da sağlayacaktır. Burada ayrıntılarıyla ele almayacaımız, Freud'un aktif, pasif ve

¹ Bu yazı Ocak 2017'de Katanya Universite'sinde düzenlenen XI. IASSR Sempozyumunda "When Connection Substitues Bond: Radicalisation and the Paranoid Discourse" oturumunda sunulmuştur.

* Klinik psikolog Dr., Psikanalist.

yönelimsel olarak birkaç aşamadan itibaren oluşturduğu ve Lacan'ın da birbirini takip eden manevraların bir kurulumu olarak ele aldığı dürtü kuramı ve dürtülerin yazgıları, temel olarak özne ve Öteki arasında kurulan bu alış-verişin Ötekinin de tamamlanmamışlığını oluşturan merkezi bir boşluk etrafında döndüğü üzerinedir.

Burada belki de aklımızda tutmamız gereken, konuşan varlık olarak insanın ne kendisi ne de onu çevreleyen dünyayla doğrudan ve “doğal” bir iletişim kuramayacağı ve bundan böyle hem kendisini hem de diğerlerini algılayışı ve bilincine varışının ancak dilsel temsiller aracılığıyla olabileceği koşuludur. O halde insan yavrusunun karşılaştığı ilk temel karmaşa, organik bir gerçekliği ve dayanağı olmasına rağmen, bunun yaşaması için yeterli olmayışı gerçeğidir ki bu da onu henüz başlangıçtan itibaren içgüdüsel ihtiyaçlar tarafından belirlenmekten uzaklaştırır. Ama aynı zamanda da yaşamın ilk aylarındaki anne-çocuk bağıllığının izi olan anne imgesini de ruhsallığın en derin, en köklü izlerinden biri yapar.

Lacan, aileyi bireyin oluşmasında duygusal ilişkilerin geliştiği bir yapı olarak ele aldığı çalışmada, memeden kesilme karmaşası olarak adlandırdığı bu ilk karmaşanın anne imagosunun yüceltilmesiyle çözümlenebileceğini yazar (Lacan, 1938). Zira ancak bu sayede birey, diğer karmaşalara adım atabilecek ve dahası yüceltilemediği takdirde ölümcül bir unsura dönüşebilecek -intihar, bağımlılıklar, anoreksia nervoza gibi beden patolojileri- bu imagoya olan bağımlılıktan kurtulabilecektir. Bireyin hayatındaki bu vazgeçiş, yaşamı olduğu kadar ölümü de temsil eden bu ilk imgenin yaşam boyunca öznel-toplumsal metaforlarını üretebilme arayışıyla damgalanacaktır. Yani vazgeçiş, toplumsal bir işlev ve bu işlevi aktaran bir metafor sayesinde mümkün olabilmektedir.

Ölüm dürtüsü, insanileşme ve metafor

Freud, çalışmalarının başlarından bu yana dürtünün temel amacının hiçbir gerilimin olmadığı cansız konuma geri dönüş olduğunu duyurduğunda, bunu kuramının ilerleyen safhalarında ölüm dürtüsü olarak adlandırır. Dürtünün amacının bastırılması, kökensel bastırma olarak adlandırdığımız bir vazgeçıştır ve bu vazgeçiş ölçsüz, sınırsız ve sonsuz olan bir zevkin, bedenden zevklenmenin anındalığından vazgeçişini ilgilendirir. Yine Lacan, *L'Envers de la psychanalyse* Seminer'inde (1969) ilkel zamanlarından bu yana varlığın yaşam güçlerinin, ölümün bilgisine sahip olduğunu öne sürer. Bu aynı zamanda Freud'un *Hilflosigkeit* olarak nitelediği ilk elemle de birlikte düşünebileceğimiz bir bilgidir. Ama diğer bilgilerden farkı, gerçekte oluşudur yani öznenin temsil edildiği gösteren zincirinden dışlanıp, gerçeğe fırlatılan -kökensel bastırma-, düşünülemez bir bilgi olmasıdır ki bu da bilinçdışının kuruluşuna denk gelen bir bastırmadır.

Bu bilgi temel olarak şunu içerir: yaşamın zevke giden yolu, bir sınırında ölümle karşılaşır. İnsanoğlu zevkin ölüm olarak bilgisine ilkel bir şekilde, adeta anlamın ve kaybın olmadığı dolayısıyla,

geçirgen bir şekilde sahiptir. Bu Stéphane Thibierge'in (2015) yönelimsel bir özdeşimden -birine, bir şeye özdeşim kurmaktan- farklı olarak özdeşleştirmek olarak açıkladığı ve sadece bazı psikotik sendromları (Fregoli ya da Cotard sendromu gibi) anlamaya ışık tutan bir kavram olmakla kalmayıp, radikal eyleme geçişleri anlamamıza da yardımcı olan bir doğrudanlığa işaret eder. Anlama dair bir dolayım ve kaybın simgesel temsili olarak gösteren tam da bu noktada devreye girer. Freud'un dürtülerin yazgılarındaki son aşama olarak belirlediği yeni bir öznenin doğuşu, Ötekinin öznenin kendisiyle ve benzerleriyle olan ilişkisinde temsili olarak içerildiği bu yönelimsel aşamadır. Bu bir anlamda yaşamın ilk yıllarını belirleyen bir ikiliğin ihtiyaç ve talep düzlemindeki karşılıklılığına, kendimizi bakılır, dinlenilir, yargılanır vb. kıldığımız içsel bir perspektif noktasını, simgesel bir üçüncüyü dahil etmemizdir. Anındalığı ve doğrudanlığı temsil eden ve aslında mutlakıyet istenciyle temsile direnen ölüm dürtüsünün, her seferinde dolayımın ve soruların bitimsizliğini hatırlatan yaşam dürtüsüyle sınırlandırılması ise ancak Freud'un Oedipus karmaşası olarak adlandırdığı bir başka karmaşanın müdahil olmasıyla mümkün olacaktır.

Ama bundan önce Lacan'ın ayna evresi olarak adlandırdığı bir başka müdahaleyi aynı zamanda rakip de olan benzerin müdahalesini hatırlamakta yarar var. Burada söz konusu olan kardeşlerin ve rakiplerin tam bir karşıtlığındansa, her birinin bir diğerinde kaynaşıp kendisini gördüğü, anne imagosu üzerinden yürüyen aşk nesnesinin aynı zamanda saldırganlığın da nesnesi olduğu imgesel bir aşamadır. Bunun yetişkinlikteki örneği genelde kıskançlıklar ve rekabet olarak karşımıza çıkar. Bir taraftan da beden imgesi, benzerimizde kendi ideal imgemizi gördüğümüz bu aşamadan bağımsız oluşamaz. Bu bir nevi ilerlemek için ötekiden gelen bir yansımaya, karşıtlığa, katkıya ya da cevaba duyduğumuz kaçınılmaz ihtiyaçtır. Parçalanmış olarak yaşantılanan bir bedenden, sabitesi ve tutarlılığı olan bütünlüklü bir beden imgesine geçebilmek, ancak yitirdiğimiz şeye sahip olan benzerin, rakip olarak gördüğümüz bu imgesine özdeşim kurmakla mümkün olabilmektedir. Benzerin biçiminin bütünlüklü zihinsel algılanışı, aynı zamanda ben'in de oluşumunun koşulu olan bir eşzamanlılıkta gerçekleşir. Benzerin ve ben'in henüz ayrışmamış olduğu ayna evresinin bu imgesel aşaması, beden bütünlüğünün zihinsel algılanışının doğuştan olmadığını belirten bir diğer karmaşadır. Bunun insanoğlu için bir karmaşa olması, onun bu deneyimini diğer türlerden ve onların kendi türdeşleriyle verdikleri yaşam savaşımdan farklılaştırır. Zira insan özne, aynadaki benzerimizle salt imgesel bir özdeşim kurduğumuz, yani bir nevi taklitten öteye geçemediğimiz bu "maymun" evresini, insanileşebilmek için bir sonraki evreye taşımak zorundadır. Çünkü bu aşamada kalması özneyi kendisi ve öteki arasında bir ayrışmanın olmadığı, dolayısıyla da kendisini ötekinin imgesinden bağımsızlaşarak tanıyamadığı narsistik bir yabancılaşmada ve aynılıkta bırakır. Böylesi bir durumda da gerçekliğin tanınması mümkün olamaz, çünkü söz konusu olan ya sadece kendinin ötekideki bir yansıması/yanılsaması ya da ötekinin ortadan kaldırılması gereken bir engel teşkil ediyor oluşudur. Dolayısıyla da bu ikili dünyada kalmak, yaşamın

ilerleyen zamanlarında despotluk, ötekinin yıkımı olarak şiddet, sadist-mazoşist ilişkiler, baştan çıkarma ve hakimiyet üzerine kurulu narsistik ilişkiler, obsesif kontrol ve sistematik paranoid düşünceler gibi patolojileri doğurabilir.

O halde duygusal ilişkilerin yeri olarak aile grubu, salt anneye ve kardeşlere indirgendiğinde gerçeklik salt imgesel ya da kurgusal olanın hapsinde kalır. Ve bu yapıdaki bir grup da farklılaşmanın inkâr edildiği sapkınlıkların olduğu kadar, adlandırmanın hesaptan düşüldüğü psikozların da geleceğini hazırlar.

Buradan yola çıkarak ancak üçüncü bir karmaşanın, dahası baba işlevini temsil eden bir üçüncünün müdahalesiyle, annenin yani narsistik nesnenin yasaklanmasıyla nesnenin gerçeklikteki simgesel değerini aldığını söyleyebiliriz. Bu, yukarıda bahsettiğimiz ölümcül zevkin yasaklanması yani kökensel bastırmaya maruz kalışıdır. Ve nesnenin artık mesafemizde olduğu, üstelik de bu mesafeye saygı duymak zorunda olduğumuz gerçekliğini dayatır. Ayna evresinin imgesel aşamasından farklı olarak, öznenin kendi biricikliğinde adlandırıldığı bu aşama, simgesel bir düzlemin inşası anlamına gelir. Nesne bundan böyle arzularımızı doyurmanın bir aracı değil, tutkularımızın erişilmez kaynağında bulunanı -*Das ding*- yüceltmenin bir aracıdır.

Öyleyse insanoğlunun en arkaik kaygısından ve bu kaygının yarattığı karmaşalardan insanca çıkabilmesinin yolu, Baba-nın-Adının işlemcisi olduğu bu bastırma ve yüceltmeden (benlik ideali) geçer. Fakat tüm bu karmaşaların aşılmasında ve yerini bir diğerine bırakmasında gördüğümüz sadece nesnenin bedenden ayrılarak kazandığı yabancı, bilinmez ve her seferinde yeniden keşfedilen nesne konumu değil, nesnenin kazandığı bu yeni konumdan itibaren Gerçek, İmgesel ve Simgesel'in birbirine düğümlendiği çok katmanlı bir ruhsal gerçekliğin oluşmasıdır.

Bununla birlikte, ruhsallığı oluşturan farklı katmanların birbirine düğümlenerek gerçekliği oluşturmaları, simgesel bir yer değiştirmenin geçerliliğini olanaklı kılan ve destekleyen toplumsal söylemden ayrı düşünülemez. Nesnenin doğrudanlığının ve zevkin anındalığının bastırılıp, yüceltilebilmesi, vazgeçtiğimiz arzumuza toplumsal metaforlar ve tanınma yolları bulabilmemizle mümkündür. Diğer türlü varoluşun en ilkel yani en dolaylımsız biçimlerine gerileme tehlikesini barındırır. Toplumsal olarak içinde bulunduğumuz şiddet ve savaş ortamını ve gelişmiş teknolojilerle bu haberlerin görüntülerine anında ulaşabildiğimizi düşündüğümüzde, sosyal medya da dahil olmak üzere, erişebildiklerimiz çoğunlukla çığ görüntülerden ve ifadelerden öteye gidememektedir. Bize kalan soru, her ne kadar güncel toplumsal söylem tarafından bireyin otonomisi² ve narsisizminin koşulsuzca dışavurumu salık veriliyorsa da aslında güçsüz ve çaresiz hissettiğimiz, dahası farklı şekillerde maruz

² Fransızca auto-nomination kelimesinin Türkçe karşılığı olan otonomi, kişinin herhangi bir dışsal adlandırma olmaksızın kendi kendisini adlandırması anlamına gelmektedir.

kaldığımız bu tür durumlarla -milliyetçiliğin, radikalleşmenin, etnik bölünmelerin, kimlik savaşlarının, din savaşlarının artması- ne yapabildiğimiz?

Güncel söylemlerin dürtüsel ekonomisi

Öncelikle, psikanalitik kuramın öznellik, dil ve toplumsal bağ üzerine yaptığı çalışmalardan yola çıkarak özdeşimlerimiz, aidiyetlerimiz, yaşantılarımızı tanımlayış biçimlerimiz de dahil olmak üzere, ancak simgesel bir yasanın -hukuki düzenlenişler, politikanın yapılabileceği ve yasaların işleyebileceği toplumsal zemin, toplumsal bağ oluşturduğu her türlü etik, estetik dolayım vb.- bireye kendi kimliğinin ve sözcüklerinin meşruiyetini verebildiğini söyleyebiliriz. Bu meşruiyetin temelini simgesel yasadandır yani eksikliğin özneler-arası ilişkilerdeki güvencesinden alması, benzerimizle kurduğumuz ilişkilerin de nasıllarını belirler. Günümüzde bir taraftan bireylerin kendi etnik, dini, mesleki, sosyal kimliklerine giderek daha kapalı bir şekilde sıkıca tutunduklarını, bir taraftan da kendilerini sahiplendikleri bu kimliklerde rahatsız, tedirgin hissettiklerini hatırladığımızda, gerek kimlikler gerek başka olanı tanıyabilme sorunsallarının kırılmalı bir mecrada tıkandıklarını gözlemleyebiliriz. Bunun hem nedenlerinden hem de sonuçlarından olan simgesel yasanın meşruiyetinin geçersizleşmesi, bireylerin ya da grupların kimliklerinin *eminlikle* üstlenilebilmesini de zorlaştırmaktadır. Bu zorluklar da genellikle ve ancak *kesinlik* istenciyle, dahası sıklıkla gördüğümüz gibi bir kere elde edildiğinde tartışmaya kapalı hale gelen bu kesinliklerin bir başkasına/başkalarına dayatılmasıyla aşılabilmektedir.

Tüm bunlara güncelimizde denk düşen nedenlere baktığımızda kolaylıkla iki yaygın temel fenomen tespit edebiliriz. İlki, insanileşmenin koşulu olan simgesel yasayla yer değiştiren Pazar yasasının küresel değiş-tokuş kurallarıdır. Her şeyin –bireyler de dahil- küresel ekonomik pazara açık, sunulabilir, pazarlanabilir, satılabilir ve erişilebilir olduğu bu hâkim düzenleniş yöneten kuralların özelliği, simgesel yasadandır farklı olarak, pazardan pay sahibi olmanın her türlü yolunun deneyime açık olduğu geçici, yani koşullara göre sürekli yenilenebilir sözleşmeler üzerine kurulu olmasıdır. Kapitalist olarak adlandırılan bu söylem, yukarıda bahsettiğimiz karmaşaların düğümlenmesini sağlayan kastrasyon yasasının tanınmasını da olanaksız hale getirir. Ama buradaki en önemli nokta, her türden olanaksızlığın inkâr edilmesiyle işleyen bu söylemin, hem nedeni hem de sonucu olarak açıklayabileceğimiz simgesel düzlemdeki bu olanaksızlaşmayı da aynı şekilde inkâr etmesidir. Liberal Pazar ekonomisinin tüketimimize sunduğu türlü olanaklar içinde deneyimlediğimiz bu temel olanaksızlık, aynı zamanda bilinçdışı öznesini kuran tamamlanmamışlığın, dolayısıyla da öznel emniyetin ancak bu imkansızdan itibaren kurulabileceğinin de inkarıdır.

Bunu destekleyen ikinci fenomense, Bilimsel söylemin ikinci dünya savaşından ve atom bombasının kullanılmasından bu yana bilimin söyleminden bağımsızlaşarak her tür değer ve etiğin üstünde, kitlelerin imhası noktasında yıkıcı olabilecek bir geçerlilik ve doğruluk kazandığı tarihsel

gerçekliğıdir. Kullandığımız dilin dahi her türlü çelişkiden, mükemmel olmayıştan arındırılabilceğı ideali, bu söylemi yalnızca bir tutku haline getirmekle kalmayıp, bir taraftan da kendisiyle çelişen yeni bir etiğın, salt bireysel anlamların referans alındığı bir keyfiyetin üstünlüğünü de getirmiştir. Tamamlanmanın imkansızlığından doğan öznel eminliğin meşruiyetinin yitişı, benzerlerimizle olan başkalık ilişkisinde taşıyamadığımız bir kesinlik iddiasının kırılğan güvencesizliğıyle yer değıştirir.

Baba metaforunun, nesneyi mesafemizde konumlayarak izin verdiğı başkalık -alterité-, başka olanın yerini de güvence altına alır ki buradaki başkayı hem bilinçdişının öngörülemezliğı olan öznel bir düzlemde, hem de özneler-arası ilişkilerdeki başkalık olarak düşünebiliriz. Bu metaforun öznel ve toplumsal işleyişinin zora girdiğı durumlarda ise farklı boyutların birbirine bağlanarak düğümlenişı, yerini birbirinin devamı olan, birbiriyle bağlantılı olmaksızın yan yana dizilen, hatta birbirinin muadili de olabilen alternatiflere bırakır. Alternatiflerin sayısızca çoğaltılabilmesi ilk bakışta postmodern kültüre has cazibeli bir olanak gibi gözükse de her şeyin değışimli olarak birbirinin yerine geçebilmesi, çoğu kez farklılıkların birbirinin içinde yutulduğı bir “alterizmle” yani birinin diğeriine egemen oluşuyla sonuçlanır. Bu durum sınırsız eşitlik söylemiyle de birleştiğinde, farklılıkların, önceliğın ortadan kalktığı tek bir boyutta erimesi sonucunu doğurur. Umulanın aksine “tek” olanın totaliter otoritesini dayattığı bu siyasi gerçeklik, bekasını -en azından bir süreliğine- liberal söylemin ardına gizlenmiş gizil bir baskı şeklinde sürdürür. Zira konuya Türkiye özelinde baktığımızda, totaliter liberal otoritenin, 2016’daki darbe girişimi ve artan terör olaylarıyla kendisine meşruiyet zemini yarattığı ve artık bunu kamufle etmek zorunda hissetmediğı bir gerçektir. Bir anlamda zaten liberal söylemin ürettiğı gizil baskıcı otoriteler, kendi idamelerini bu otoriteyi sarsan tehditlerin karşısında artık savunulan, toplumsal muhatapları olan ve razı olunan bir baskılama yöntemiyle devam ettirirler. Burada elbette trajik olduğu kadar sarsıcı da olan, ikinci dünya savaşında aşılın bir insanlık eşiğinin, yeryüzünden Ad’ın silinip yok edilmesi eyleminin sonuçlarının geri dönülemez bir şekilde yüzyılımıza da damgasını vuruyor olmasıdır.

Ad’ın yok edilişı, öznel düzlemde düşlemin ve temsilin işlevine izin vermediğı gibi toplumsal düzlemde de boşluğun yok sayıldığı bir tamliğın, ideal modern bir dünyanın politik söylemini yankılar. Öyle ki eksikliğin eksikliğinin bile olmadığı dopdolu bir dünya, dürtüsel olarak da tek-kaynaklıdır. Çoğulluklar söylemi, pratikte her bir unsurun tek bir yerden çıktığı ve tek bir yere geri döndüğü, farklılaşmanın, önceliğın ve ayrışmanın olmadığı kısır bir kapalılıkta kalır. Artan milliyetçi söylemlerin ne de çok diyalektiğı kapayan, şüphe barındırmayan söylemini andıran bir resim.

Birbiri üzerine kapanan bu alternatifler silsilesinde benzer olanla Başka olanın yerinin birbirine karışması da adeta keyfi diyebileceğimiz, neredeyse salt bireysel anlamlara dayanan bir kayganlıkta gerçekleşir. Yukarıda sözünü ettiğimiz benzerin müdahalesi bu durumda, ötekinin yerinin zulmedici olarak algılandığı en yıkıcı ve radikal haline devrilir. Bu istilanın karşısında kendisini adeta bir atığa

dönüşmüş olarak bulan öznenin bu imgeden kurtulmak için eyleme geçmekten ya da sinmekten başka bir çaresi de yok gibidir. Üstelik benzerin tehditkâr bir düşmana dönüşmesi sadece cinsiyet, etnik kimlikler, dini aidiyetler ya da sosyal tabakalar gibi aşikâr farklılıklardan değil, günümüzde sıklıkla gördüğümüz gibi bireye ya da gruba kendi eksikliğini hatırlatan öngörülemez, tesadüfi bir farklıktan da açığa çıkabilir. Bunu daha ziyade ilkinin ikincisini hazırladığı bir yarılma gibi düşünebiliriz. İşler öylesine çığırından çıkmıştır ki benzerin, ölümünün istenildiği bir yabancıya dönüşebilmesi adeta an meselesidir. Bu açıdan bakıldığında, DAES’in İstanbul’da gerçekleştirdiği Reina katliamı, düşmanca algılanan bir yaşam tarzına karşı düzenlenen bir öldürme eylemi olmasının ötesinde, insanları her an her yerde saldırıya uğrayıp, öldürülebilecekleri keyfiliğinin dehşete düşüren sayısız ihtimaliyle de baş başa bırakır. Gündelik yaşamın küçük yıkımları ve saldırıları metroda, otobüste, sokakta, kısacası diğerleriyle temasımızın olduğu her yerde birden açığa çıkması olası bir potansiyel olarak mevcut kalır. Üstelik sadece bir başkasına yönlendirilmiş olarak değil, kendi bedenimize döndürdüğümüz bir şiddet olarak da. Reina saldırısının hemen ertesinde üniversiteli bazı gençlerin korkuyla baş etmek için İstanbul’daki “korku evleri”ne gitmeleri, bu evlerde özel olarak hazırlanmış zifiri karanlıkta yapay kan, saldırı, tehdit gibi travmaları deneyimlemeye “gönüllü” olmaları, metaforik anlamın kendisinin hedeflendiği bir dünyada, sanal bir metafor yaratma arayışı olabilir mi? Ya da bu “iradi travmalar”, gerçeğin etkisini sanal ortamların “gerçeği kadar gerçek” iddiasıyla hazırlayıp, sunduğu bir başka meta-gerçekle nötralize etme girişimi mi? Tüm bunlar düşünmemiz gereken sorular.

Hiçbir boşluğun, çelişkinin, yanlış anlamının olmadığı bir dünya ideali, yanıtsız kalmayan soruları ya da soruya gerek kalmayan yanıtlarıyla düşlemin yazılımına izin vermediği gibi, imkânsız olarak bastırılması gereken gerçeğin kendisini de neredeyse ıstırapla zevklendiğimiz trajik bir parodiye dönüştürür. Farklı düzlemler arasında bir ayrışmanın olmaması, sadece tek boyutluluğun hapsinde kalışımızı değil, aynı zamanda içinde bulunduğumuz trajedideki trajik olanı adlandıramayışımızı, dolayısıyla da içinden çıkamayışımızı getirir. Dayanılamaz bir gerçeğin istilasından kaçmak için kendimizi bir o kadar gerçek başka sanal felaketlerin içine atmaktan başka bir çözüm yolu üretemeyişimizde olduğu gibi. Yine bir başka klinik örnek, psikotik bir atak geçiren ve “benim acilen bir ötekiye ihtiyacım var” diyerek korku içinde çalıştığım yer olan Öteki’ye geliyordu. Ve aslında bu canhıraş gelişi, “temel gösterenleri siliyorlar, kadın erkek ayrımı diye bir şey kalmamış, İstanbul korkunç bir yer olmuş” hezeyanı önceden haber vermişti. Psikotik bir çözünmenin eşiğinde olan bu gencin öznel ve ailevi hikayesini bir kenara bıraktığımızda çarpıcı olan, gerçekten de AKM, Gezi Parkı, Boğaziçi Köprüsü gibi gösterenlerin, simgesel referansların hedef alındığı, silindiği politik bir söylemin içinde oluşumuz.

Böylesi bir düzenleniş, düşlemin oluşumuna izin vermediği gibi -çünkü düşlem ancak yanıtlanması imkânsız kalan sorulardan itibaren oluşabilir-, Ötekinin sadece simgesel bir yer, temsili bir adres olduğunu da hesaptan düşer. Oysaki Ötekinin sadece simgesel bir yer olması, basit bir

sebeptendir: Öteki de bölünmüş ve eksiklidir. Bu ise düşlemin sadece bir düşünce olduğu gerçeğini hatırlatan ya da kimi vakalarda düşünce olan inancın sağlamlığını delen bir karşılaşmada tahammül edilemeyen kendi farklılığımızla ve kendimizdeki *farkla* karşılaşmaya dönüşür: ötekinin imgesinde, Ötekinin imgesine denk ve benzer olamayacağımız gerçeğinde Öteki tarafından yutuluşumuza.

KAYNAKÇA:

Czermak, M. (1998), *Patronymies. Considérations cliniques sur les psychoses*, Toulouse: Érès, 2012.

Eagleton, T. (2007), *Hayatın anlamı*, İstanbul: Ayrıntı, 2013, çev. Kutlu Tunca.

Freud, S. (1905), *Trois essais sur la théorie de la sexualité*, Paris: Gallimard, 1962.

Freud, S. (1920), “Au-delà du principe de plaisir”, In *Essais de psychanalyse*, Paris: Payot&Rivages, 2001.

Freud, S. (1921), “Psychologie des foules et Analyse du moi”, In *Essais de psychanalyse*, Paris: Payot&Rivages, 2001.

Forget, J. M. (2005), *L’adolescent face à ses actes... et aux autres*, Toulouse: Érès, 2013.

Israël, L. (1988-1990), *La parole et l’aliénation*, Toulouse: Érès, 2015.

Lacan, J. (1938), “Les complexes familiaux dans la formation de l’individu. Essai d’analyse d’une fonction en psychologie”, In *Autres Écrits*, Paris: Le Seuil, 2001.

Lacan, J. (1967), “La logique du fantasme”, In *Autres écrits*, Paris: Le Seuil, 2001.

Lacan, J. (1969-1970), *Le Séminaire Livre XVII. L’envers de la psychanalyse*, Paris: Le Seuil, 1991.

Lesourd, S. (2010), *Comment taire le sujet? Des discours aux parlottes libérales*, Toulouse: Érès.

Melman, C. (1983-1984), *Les structures lacaniennes des psychoses*, Paris: éd. A.L.I., 1999.

Thibierge, S. (2015), *Clinique de l’identité: Psychoses, identité sexuelle et lien social*, Paris: P.U.F.